

Kome je vrijeme doista novac?

Zanimljivo je koliko ljudi svakodnevno rabi maksimu "vrijeme je novac" a da zapravo u nju ne vjeruju. Dio tog fenomena možda leži u tome što ju je rado i često propagirao Sir Oliver, čuveni predstavnik još čuvenije Grupe TNT, koji se generalno ne smatra osobitim moralnim ili intelektualnim autoritetom, no dajmo joj šansu i pogledajmo možemo li iz nje što naučiti

Piše: **Srdan Roje**

Razmatranje međuovisnosti vremena i novca doista je vrijedno menadžerske analize jer je sama ideja da se vrijeme na neki neimenovan i gotovo magičan način može pretočiti u novac – nadasve ohrabrujuća. Vrijeme je jedan od rijetkih resursa na kugli zemaljskoj koji svi posjedujemo u savršeno jednakim količinama: točno dvadeset i četiri sata na dan, potpuno neotuđivo i samim time istinski ne-tržišno. Vrijeme niti možeš kupiti, niti možeš prodati, bez obzira na cijenu. Kad pričamo o novcu – druga slika. Neki ga doista imaju vraški više od drugih, a tržišta novca cvjetaju. Stoga, pitanje je: li vrijeme novac, kome je ono novac te pod kojim uvjetima vrijeme postaje novac?

Znanstveno-tehnički gledano: potpuna glupost! Odakle uopće započeti usporedbu dvije potpuno različite mjerne jedinice? I koja je mjerna jedinica novca? Dolar? Kuna? Nema toga u SI sustavu. A neće je ni biti jer kakva vam je to mjerna jedinica čija se jedinična vrijednost mijenja iz dana u dan?

Pa ipak, koliko god odnos vremena i novca bio “znanstveno neprihvatljiv”, intuitivno shvaćate što je pjesnik htio reći, zar ne? Naglašavamo riječ “pjesnik” jer je jednakost vremena i novca puka metafora. Nimalo nalik Einsteinovoj “e jednako em ce na kvadrat”, koja radi sama po sebi. S metaforama je mnogo gore. Osim što novac ne kupuje vrijeme, u drugom je smjeru još gore, što vrlo dobro zna svatko tko je tri dana buljio u plafon da bi na koncu uočio kako sad nije ništa bogatiji. Čak dapače.

I kako je onda vrijeme novac?

Jin-jang vrijeme

Da bismo zagrizli u ovaj problem, poslužiti ćemo se trikom: privremeno ćemo podijeliti opći pojam “moje vrijeme” na dva strogo odvojena (matematičari bi rekli: disjunktna) podskupa: “moje radno vrijeme” i njegov antipod, “moje slobodno vrijeme”. Da bi analiza imala smisla, od kritične je važnosti precizno osvijestiti gdje je crta razdjelnica između njih.

Iz menadžerske perspektive radno vrijeme nije “od ponedjeljka do petka, od devet do pet”. Tu definiciju prepuštamo sretno zaposlenima u državnoj upravi. Ne, dragi naši menadžeri, radno vam je vrijeme sve ono koje u užem ili širem smislu trošite na djelatnosti koje ćete na ovaj ili onaj način možebitno integrirati u svoj poslovni proces, a slobodno je vrijeme sve ostalo. Ako sjedeći u kafiću i ispijajući jutarnju kavicu razmišljate o tome kako unaprijediti svoj proizvod, poslovni proces, prodajne i marketinške aktivnosti, ili ako mentalno popisujete svojstva koja bi trebao imati vaš budući web 3.0 servis – to slobodno knjižite na konto “radnog vremena”. Sjediti li u uredu i klikate po Facebooku, ili lebdite u mašti surfajući po ponudama krstarenja u Meksiku (a ne vodite putničku agenciju), bez obzira na uredsko okruženje u kojem obavljate tu hvalevrijednu djelatnost, to vam se piše kao “slobodno vrijeme”.

Uočite kako nama menadžerima crta razgraničenja ni u kom slučaju nije oštra kao što je to djelatnicama na šalteru, te posebice kako ni na koji način ne razdvaja vrijeme na “ugodno” i “neugodno”. U idealnom slučaju sve bi nam radno vrijeme trebalo biti ugodno. Što se, naravno, nikad ne desi, baš kao što je često i slobodno

vrijeme u neugodnoj kategoriji: čekanje u banci, posjet obitelji, peglanje...

No vratimo se na temu: ograničimo li početna zapažanja isključivo na “radno vrijeme”, lako se uočava da se ono doista ponaša poput novca. Ako ga dobro investirate – imat ćete ga (relativno) više. Naglašavamo “relativno”, jer će u apsolutnim mjerilima ono zauvijek ostati ograničeno na dvadeset i četiri sata u danu, ali rezultat je dobre vremenske investicije u konačnici isti kao da ste vlastiti dan – produljili! Ako ste mudrim potezom, automatizacijom poslovanja, zapošljavanjem novog djelatnika ili usvajanjem bistrih znanja i vještina sami sebi skratili vrijeme za obavljanje nekog glupog ali nužno potrebitog posla (recimo) pet sati tjedno, učinak je isti kao da vam je poklonjen dvadeset i peti sat unutar svakog dana! Investiranje dijela (radnog) vremena u smanjenje kasnije potrebitog (radnog) vremena ima efekt oslobođenja nekog dijela budućeg (radnog) vremena – a vi onda sami odlučite hoćete li to novo vrijeme reinvestirati kao novo radno vrijeme, ili potrošiti, odnosno iskoristiti za aktivnosti nevezane uz rad. Postajete Gospodar vremena.

Zvuči komplicirano, ali zapravo nije – i vi to jako dobro znate. Jer pravi problem nije konceptualne nego operativne naravi: kada smislite način da ubrzate operaciju koju već dugo radite na jedan (sporiji) način, prelazak na efikasniju metodu je kratkoročno gledano obično – neefikasniji. Dok uhodavate novitet, obično morate još neko vrijeme paralelno raditi i na stari, provjereni način, pa onda u prijelaznoj fazi raditi i na stari i na novi način, uz prigodno ispravljanje pogrešaka novog procesa, a da se u međuvremenu još niste riješili onog vremena koje i dalje trošite na staru metodu. Što uglavnom znači da privremeno na istu operaciju trošite dvostruko ili čak više vremena nego prije – potpuno suprotno od željenog cilja! Dakako, kad jednom novi pristup proradi i stari s veseljem napustite, investicija u vrijeme se isplatila. Čestitamo. Malo tko dođe do ove točke. Jer razdoblje života u kojem staro još ne možete napustiti, a novo još nije spremno – teže je, zahtjevnije, riskantnije, zamornije, napornije i generalno gledano nezahvalnije od tvrdoglavog inzistiranja na starom.

Nažalost, iskustva pokazuju da je većina ljudi sklona dugoročne prednosti podrediti kratkoročnoj boli, pa se suočeni s ovom situacijom obično odluče – čekati. Nešto. Bolja vremena. Promjenu vlasti. Završetak krize. Nasljedstvo nepoznatog bogatog ujaka iz Australije. Sedmicu na lotu. Svemirce.

Zemlja Čekača

Vraćamo se na vijesti iz Hrvatske. Suprotno ustaljenom mišljenju, hrvatski nacionalni sport nije nogomet nego – čekanje. Jeste li primijetili kako svi nešto čekaju? Kad im se ne sviđa posao koji rade, čekaju ponudu za bolji. Ako posao nemaju, čekaju da im se ponudi “nešto ozbiljno”. Maštaju li o tome da nemaju šefa – čekaju bolja vremena, veću likvidnost ili bolju gospodarsku situaciju. Ili čekaju da skupe neku lovu. Čak se ni na prosvjede ne ide jer je nekako zgodnije pričekati da se problem sam riješi. Pa ćemo pričekati Dnevnik da čujemo rezultat, što je višestruko mudro, jer ako već današnji prosvjedi nisu ništa riješili, televizija će nam reći koliko još moramo pričekati do ulaska u EU.

S vremena na vrijeme, neki se od Vječnih Čekača i zaposle. Mama je ponosna, ali opća situacija nije ništa bolja jer sada kada netko plaća vaše vrijeme – čekanje je posebno isplativo. Pa se tako čeka da šef naredi prodaji bolje rezultate pod prijatnom otkazom, čeka se novi server, bolji telefon, povišica, kraj radnog vremena, vikend, godišnji odmor, novi kolektivni ugovor, pauza za ručak... za čekanje nikad nema krize. Što je iz perspektive zaposlenika dosta logično: gledate li na svoje radno vrijeme kao na “ono koje nije slobodno”, a svoje slobodno vrijeme volite – radno vrijeme je običan tumor koji izjeda vašu slobodu.

Investiranje u slobodno vrijeme

Nemojte to raditi. Besmisleno je. Upotrijebite jednostavan mentalni trik: prestanite gledati na slobodno vrijeme kao na ono koje nije zadano kao radno i prihvatite slobodno vrijeme kao sve ono koje *ne morate potrošiti* na rad! Zvuči slično, ali nije. Želite li imati više slobodnog vremena, morate smanjiti radno. Kada cilj investiranja sadašnjeg slobodnog vremena postane povećanje slobodnog, svaka investicija u tom smjeru ima novi, pozitivan smisao. Da, morat ću više učiti, vježbati, planirati, programirati, pisati, naučiti osnove knjigovodstva, pročitati knjige o sastavljanju poslovnih planova, pregovaranju i budžetiranju marketinga, odraditi stotine sastanaka... Ali ako je to investicija u moje buduće slobodno vrijeme, onda to i nije nužno tako loše.

Što ću s tim novostvorenim slobodnim vremenom – odlučit ću kad do njega dođem. Možda ću ga reinvestirati za još više budućeg slobodnog vremena, a možda ću ga ležerno potrošiti sjedeći uz more. Ako mi pritom padne kakva dobra poslovna ideja na pamet, i to će džabalebarenje odjednom postati radno vrijeme, sjeme nove investicije u buduće slobodno vrijeme. Ali možda i odlučim kako trenutačno nije vrijedno truda. Samo ću nastaviti gledati u galebove i valove. Moje vrijeme, moja odluka. Baš kao i s novcem – jednom kad ga imate, zar ne?